

EEN WEERGAVE VAN HET
JAARVERSLAG

2020

DIERGEZONDHEIDSFONDS

Samen besmettelijke dierziektes voorkomen en bestrijden

VOORWOORD

door Tjerk Bosje

Senior beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Op 4 februari 1997 wordt in Nederland varkenspest vastgesteld. Het is een uitbraak van ongekeende omvang. Om de ziekte onder controle te krijgen worden 700.000 varkens afkomstig van besmette bedrijven geruimd. En nog eens 1,1 miljoen varkens van omliggende bedrijven. Het duurt 15 maanden en 5 dagen voordat Nederland de KVP-vrije status (Klassieke Varkenspest) terugkrijgt. Schade: € 2,6 miljard. Omgerekend € 122.381,74 per Nederlandse varkenshouder. Naast deze directe schade zijn de gevolgen voor de Nederlandse veehouderij groot. De Nederlandse varkenshouderij wordt hervormd (Wet herstructurering varkenshouderijen, 1998), er volgt een discussie over de ruimtelijke ordening in relatie tot de veehouderij (Reconstructiewet concentratiegebieden, 2002) en het Diergezondheidsfonds wordt in 1998 opgericht.

Iedereen is het erover eens, zo'n uitbraak willen we nooit meer meemaken. Maar sommige besmettelijke (dier-)ziekten laten zich niet zo makkelijk tegenhouden. In 2001 en 2003 volgen grote uitbraken met vogelgriep en mond- en klauwzeer (MKZ). In 2007 en 2020 volgen Q-koorts bij geiten en COVID-19 bij nertsen. Tijdens en na elke uitbraak wordt het beleid besproken en waar nodig bijgesteld. Zo leidt de MKZ-uitbraak tot een verandering in het non-vaccinatiebeleid. De uitbraak van COVID-19 leidt tot een versneld einde van de Nederlandse pelsdiersector. Ook de financiële gevolgen van elke uitbraak worden onderzocht, zowel voor de betreffende sector en de overheid als voor de maatschappij.

Op internationaal niveau worden afspraken gemaakt om verspreiding van ziekten te voorkomen, uitbraken sneller te ontdekken en effectief te bestrijden. De financiële afhandeling van de Nederlandse dierziektebestrijding verloopt via het Diergezondheidsfonds (DGF). De kosten voor monitoring (steekproefsgewijs onderzoek van gezonde dieren), basismonitoring (onderzoek om bekende en nieuwe ziekten te signaleren), verdenkingen (onderzoek van dieren verdacht van een meldingsplichtige of bestrijdingsplichtige ziekte) en bestrijding (doden en vernietigen van besmette dieren met een bestrijdingsplichtige ziekte of noodvaccinatie indien mogelijk) worden betaald uit het DGF. Ook de crisisparaatheid wordt uit dit fonds betaald. Zo worden er kosten gemaakt voor een laboratorium waaruit gevaarlijke ziekten niet kunnen ontsnappen, staat er mobiele apparatuur klaar die dieren op het bedrijf kan doden, is er extra destructiecapaciteit om kadavers onschadelijk te maken, liggen er vaccins op de plank voor het geval dat en liggen er in de opslag voldoende mondkapjes en beschermende kleding voor de bestrijdingsploegen.

Een rekening op de mat is natuurlijk nooit leuk. Bedenk wel dat exporteren van dieren en dierlijke producten niet mogelijk is zonder dierziekte-vrij status en een effectieve dierziektebestrijding niet mogelijk is zonder crisisparaatheid. Laten we hopen dat we, met gezamenlijke inspanning, de DGF-uitgaven in de komende jaren zo laag mogelijk kunnen houden.

wat we doen en waarom

GEZONDE DIEREN, GEZONDE MENSEN EN EEN GOEDE EXPORTPOSITIE

Nederland is een dichtbevolkt dierenland. Een besmettelijke dierziekte kan veel schade veroorzaken. Om deze ziektes te voorkomen en te bestrijden, hebben we elkaar nodig. We vinden elkaar in het Diergezondheidsfonds. Onze doelen zijn gezonde dieren, gezonde mensen en een goede exportpositie.

Vanuit het DGF betalen de landbouwsectoren, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), en de Europese Unie mee aan het vroegtijdig opsporen en effectief bestrijden van ernstige besmettelijke dierziekten en/of zoonosen.

Met de programma's die

worden betaald uit het DGF zorgen we in de eerste plaats voor dierziektes uitsluiten of in de kiem smoren. Lukt dat niet, dan proberen we een ziekte zo snel mogelijk te isoleren en worden geruimde dieren vergoed.

Op elk bedrijf in de veehouderij en (vaccin-) broedeieren nemen we regelmatig of steekproefsgewijs monsters. Deze monsters worden door de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) geanalyseerd. Zo kunnen we ziektes in een vroeg stadium ontdekken. Bovendien hebben we continu bewijs dat dieren gezond zijn: een belangrijk gegeven voor onze exportpositie.

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

SBK | Stichting
Brancheorganisatie
Kalversector

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

ZuivelNL
KETENORGANISATIE VAN DE ZUIVELSECTOR

SAMEN STAAN WE STERKER

Dierhouders, de Europese Unie en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dragen financieel bij aan het fonds. Sectorpartijen en het ministerie hebben samen een convenant ondertekend. Daarin staan belangrijke afspraken over de aard van de programma's en de verdeling van de kosten.

Bij het beheren van het DGF spelen Wageningen Bioveterinary Research (WBVR), de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en vele anderen een belangrijke rol. RVO beheert het fonds namens de minister.

PREVENTIE EN BESTRIJDING

Bij het DGF werken we gezamenlijk aan twee dingen: preventie en bestrijding. Preventie bestaat grotendeels uit de monitoringsprogramma's. Van bestrijding is sprake vanaf het moment van verdenking tot en met het overgaan op ruiming.

PREVENTIEVE PROGRAMMA'S

De monitoringsprogramma's worden grotendeels uitgevoerd door de GD. Zij onderzoeken bijvoorbeeld monsters van gezonde dieren. Verder is het belangrijk dat er altijd inentingen op voorraad zijn. Maar ook dat vakmensen paraat staan als er een ziekte uitbreekt. Onder overige kosten valt onder andere de uitvoering: bijvoorbeeld de kosten die RVO maakt voor het opleggen van de heffingen.

BESTRIJDING VAN DIERZIEKTES

Op het moment dat een dierziekte wordt ontdekt door een veehouder, veearts of via het monitoringsprogramma, treedt het draaiboek in werking. Dan doen we er alles aan om verspreiding te voorkomen. Alles gaat op slot en de dieren worden gevaccineerd of geruimd. Ditzelfde gebeurt op omliggende bedrijven. Vanuit het DGF worden geruimde bedrijven gecompenseerd.

PLAFONDBEDRAG

In 2020 gold één plafondbedrag per sector voor alle kosten, zodat veehouders nooit meer dan een bepaald bedrag bijdragen. Daarboven is het risico altijd voor de overheid. Zo worden dierhouders beschermd tegen kosten die te hoog oplopen.

PREVENTIEF JAARLIJKSE KOSTEN

Monitoringsprogramma's

- Programma's die continu ziektes uitsluiten of vroegtijdig ontdekken.

Voorzieningen

- Waakvlamcontracten met partijen die apparatuur, middelen of mankracht beschikbaar houden.
- Vaccins op voorraad en preventief vaccineren.

Overige kosten

- Uitvoeringskosten RVO
- SDa (Autoriteit Diergeneesmiddelen)

BESTRIJDING INCIDENTELE KOSTEN

Verdenkingen

- Analyse en verwerking van verdenkingen.

Bestrijding

- Ruiming van bedrijven.
- Tegemoetkoming voor geruimde dieren.

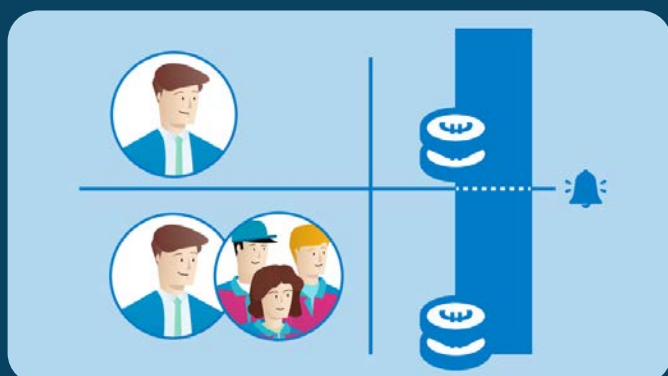
VERDELING KOSTEN

Boven het plafondbedrag

- Overheid

Tot het plafondbedrag

- Veehouders en Overheid

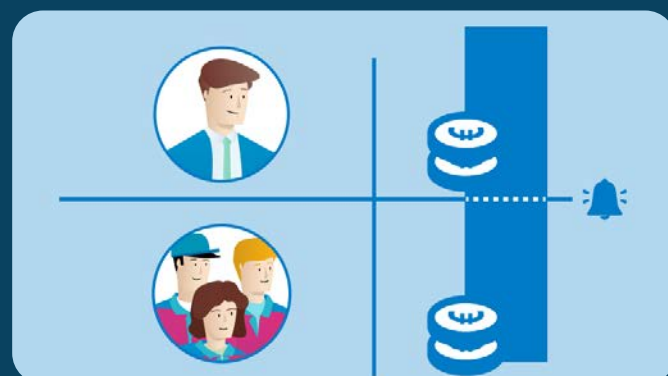
VERDELING KOSTEN

Boven het plafondbedrag

- Overheid

Tot het plafondbedrag

- Veehouders

vervroegd verbod pelsdierhouderij

COVID-19 BIJ NERTSEN

In april 2020 werd SARS-CoV-2 (COVID-19) vastgesteld bij nertsen op een nertsbedrijf. Dit was een nieuwe (anthropo-)zoönose. Er volgde direct een meld- en aangifteplicht. Nerts-houders moesten alle kadavers van natuurlijk gestorven nertsen opsturen voor onderzoek, tot een maximum van 50 per week. Het ging hier om early warning. Daarnaast werd op alle Nederlandse nerts-bedrijven bloedonderzoek gedaan (screening).

COVID-19 werd bij nertsen bestrijdingsplichtig nadat bleek dat de ziekte van nerts op mens overdraagbaar is. Tussen 6 juni en 21 november werden de nertsen op 70 (van de 126) Nederlandse nertsbedrijven om die reden gedood en vernietigd.

De kosten voor onderzoek, ruiming en tegemoet-koming in schade worden geraamd op € 68.636 miljoen. Daarvan is € 62.173 miljoen voor rekening van het DGF in 2020. Het overige bedrag is waarschijnlijk voor het DGF 2021. Omdat het een nieuwe ziekte betreft en voor nertsen geen diergezondheidsheffing werd geheven, komen de kosten voor rekening van de rijksoverheid.

Hoewel de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren de mogelijkheid biedt om de kosten (deels) te verhalen op de sector, is hier vanwege het vervroegde houdverbod per 8 januari 2021 en de daarmee gepaard gaande nadeelcom-pensatie niet voor gekozen.

Nederlandse pluimveebedrijven getroffen

UITBRAAK VAN VOGELGRIEP

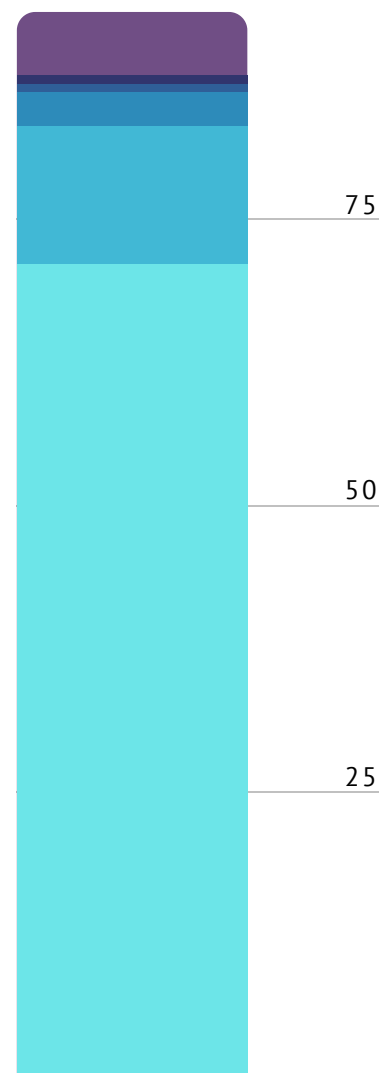
Eind oktober 2020 werd hoog pathogene vogelgriep (HPAI, H5N8) aangetroffen op een pluimveebedrijf. Op dat moment gold al een ophokplicht (professionele pluimveehouders) en een afschermplicht (hobbymatig gehouden pluimvee). Dat kwam omdat het vogelgriepvirus al was vastgesteld bij wilde vogels. Pluimveehouders moesten direct een melding doen bij elke verhoogde sterfte.

Tot het eind van 2020 werden kippen, eenden, kalkoenen of andere vogels op 12 verschillende

locaties in Nederland gedood en vernietigd. Vijfentwintig bedrijven in de 3 kilometer zone rond een besmet bedrijf werden onderzocht op vogelgriep en negatief bevonden.

De kosten voor verdenkingen en ruiming (inclusief tegemoetkoming in de schade) bedragen € 2,849 miljoen. Dit wordt grotendeels betaald uit de sectorbijdrage aan het DGF. De bestrijdingskosten voor de bestrijding van vogelgriep bij hobbymatig gehouden vogels wordt betaald door de overheidsbijdrage aan het DGF.

	Rund	€	5.594.000
	Schaap	€	792.000
	Geit	€	764.000
	Varken	€	3.223.000
	Pluimvee	€	12.300.000
	LNV	€	71.025.000
	Totaal		€ 93.698.000

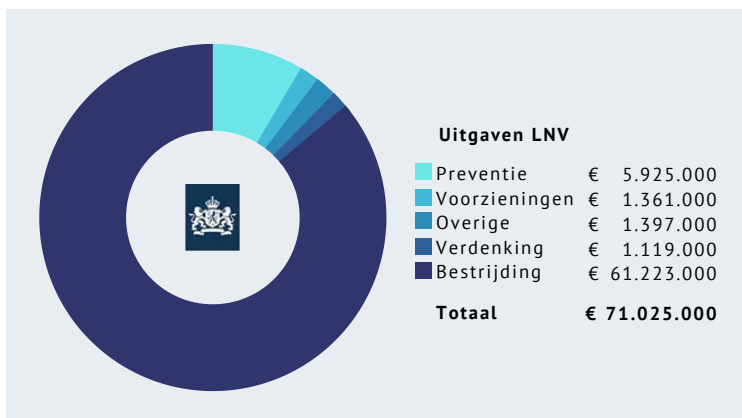
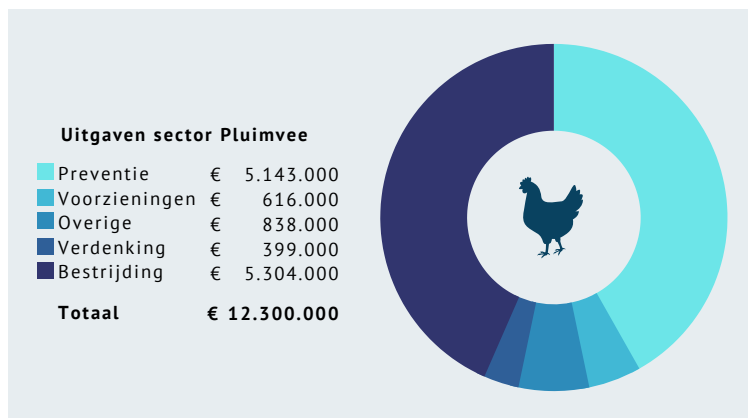
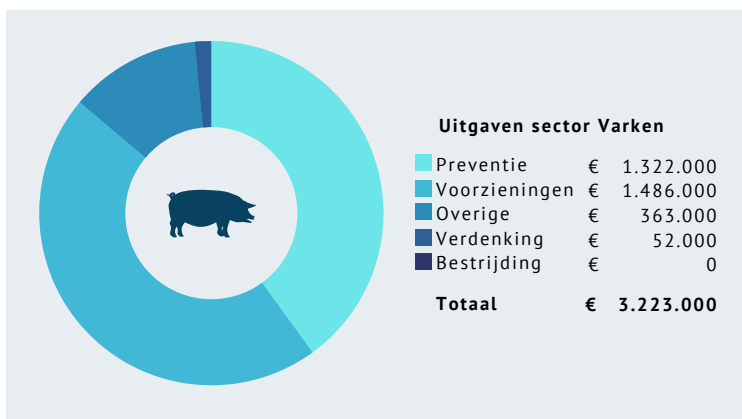
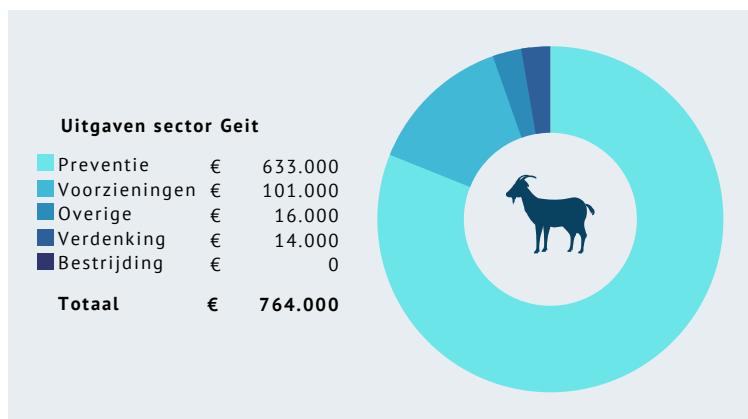
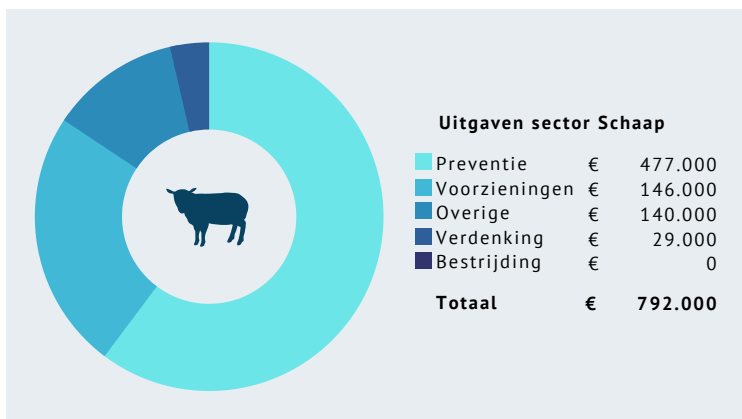
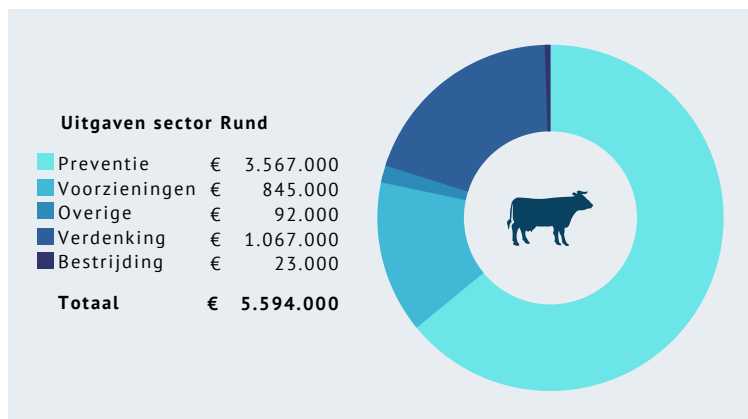

TOTALE UITGAVEN 2020

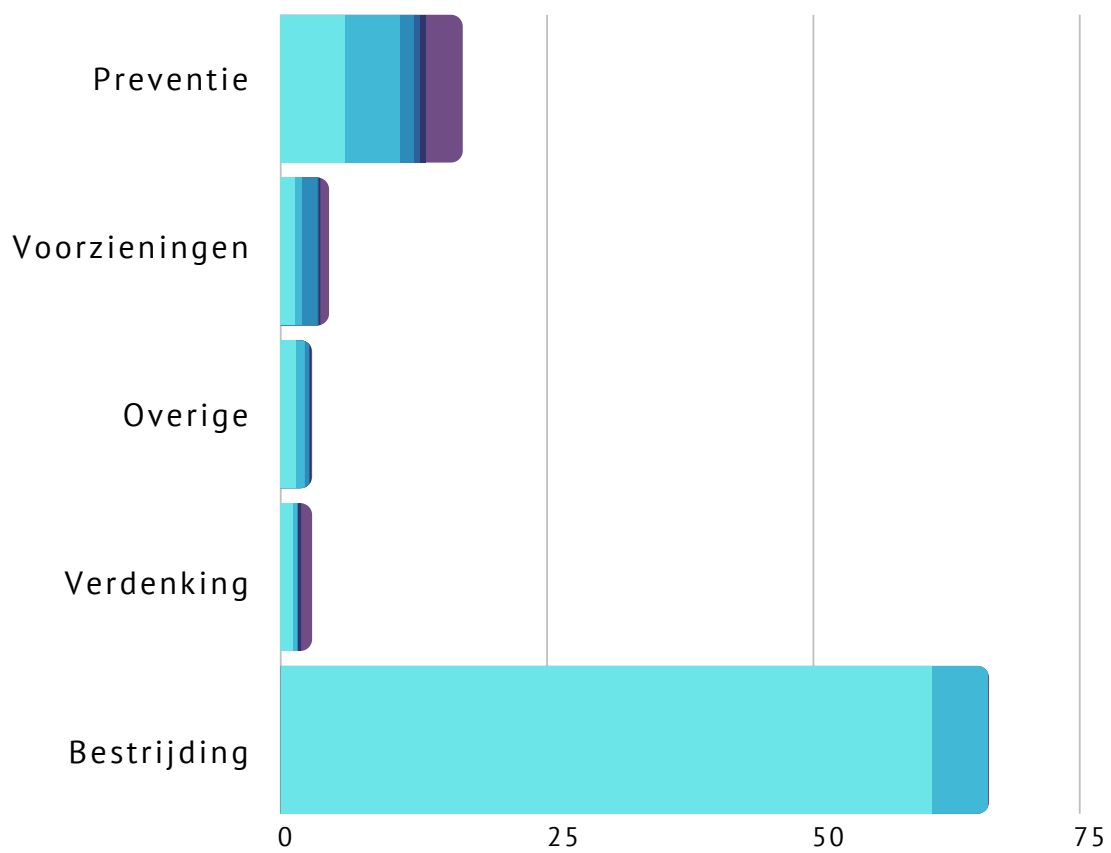
Vanuit het DGF is in totaal in 2020 ruim 90 miljoen euro uitgegeven. Daarvan droeg de overheid een derde bij. Samen met sectorpartijen heeft de overheid afgesproken hoe de kosten worden verdeeld. In het algemeen zoeken we altijd naar een balans tussen ondernemersrisico (veehouder), bescherming van de volksgezondheid (overheid) en bescherming van de sector (overheid en veehouder).

UITGAVEN PER SECTOR

Bij rundvee ligt de nadruk op preventie: de monitorings-programma's. Ditzelfde geldt voor de schapen- en geitensector. De nadruk bij pluimvee ligt naast preventie ook op bestrijding vanwege de uitbraak van vogelgriep. Bij de varkens wordt er naast monitoring voornamelijk geïnvesteerd in voorzieningen: vaccins voor de ziekte van Aujeszky.

UITGAVEN GESPLITST OP PREVENTIE EN BESTRIJDING

Hier ziet u de jaarlijkse kosten (preventie, voorzieningen en overig) en de incidentele kosten (bestrijding en verdenking).

U ziet ook hoe de overheid en dierhouders uit de verschillende sectoren bijdragen.

- Rund
- Schaaap
- Geit
- Varken
- Pluimvee
- LNV

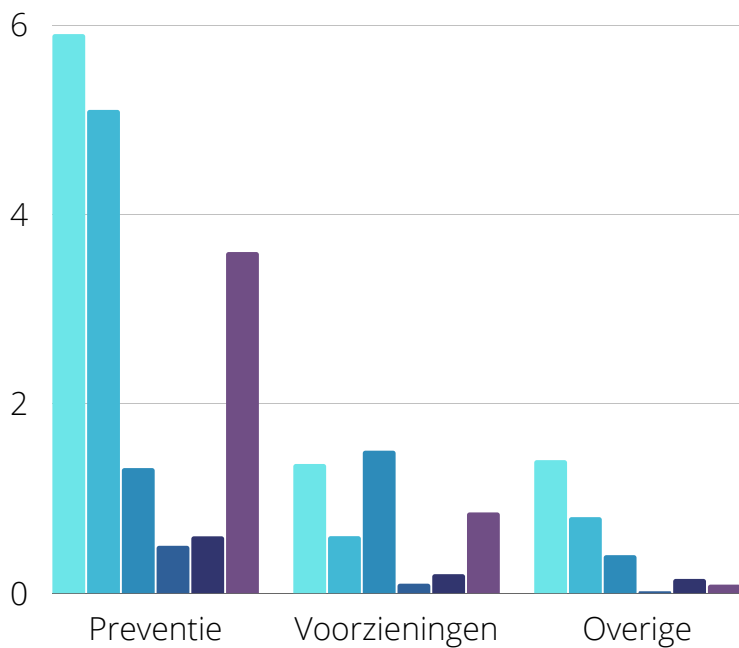
PREVENTIEF JAARLIJKSE KOSTEN

	Preventie	Voorzieningen	Overige
€	3.567.000	€ 845.000	€ 92.000
€	477.000	€ 146.000	€ 140.000
€	633.000	€ 101.000	€ 16.000
€	1.322.000	€ 1.486.000	€ 363.000
€	5.143.000	€ 616.000	€ 838.000
€	5.925.000	€ 1.361.000	€ 1.397.000
€	17.067.000	€ 4.555.000	€ 2.846.000

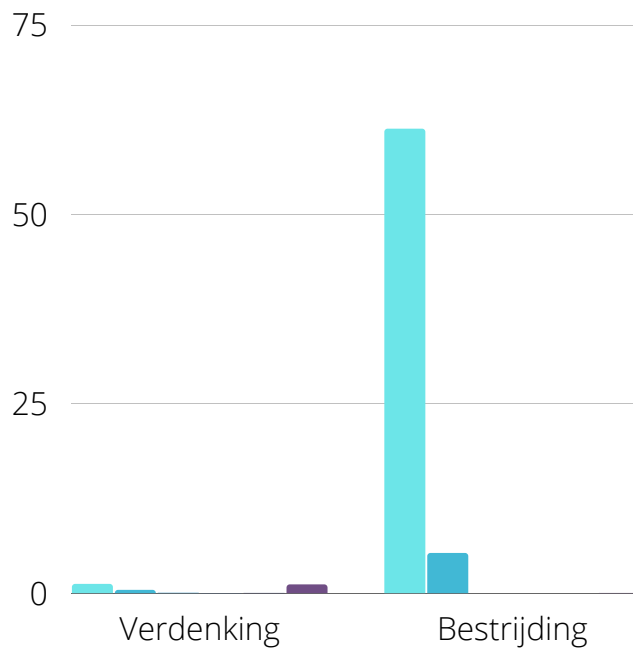
BESTRIJDING INCIDENTELE KOSTEN

	Verdenking	Bestrijding
Rund	€ 1.067.000	€ 23.000
Schaap	€ 29.000	€ 0
Geit	€ 14.000	€ 0
Varken	€ 52.000	€ 0
Pluimvee	€ 399.000	€ 5.304.000
LNV	€ 1.119.000	€ 61.223.000
Totaal	€ 2.680.000	€ 66.550.000

VERDELING KOSTEN

VERDELING KOSTEN

DOEL VAN MONITORING

Diergezondheid in Nederland is op een hoog niveau. Volgens sectorpartijen, specialisten en de overheid is dit hoge niveau van diergezondheid van belang voor volksgezondheid, voedselveiligheid en de exportpositie van de agrarische sector.

Nederland heeft voor een aantal dierziektes een officiële vrijstatus van de EU en de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE). Deze vrijstatus bewaken we met monitoringsprogramma's. Het gaat hierbij om *Brucella melitensis* (schapen en geiten), BSE/TSE (runderen, schapen en geiten), klassieke varkenspest en de ziekte van Aujeszky (varkens).

“Monitoringsprogramma's bewaken de officiële vrijstatus van Nederland voor een aantal dierziektes.”

Naast het bewaken van de officiële vrijstatus zijn er andere redenen voor het uitvoeren van monitoringsprogramma's, zoals volksgezondheid en diergezondheid. In Nederland is bijvoorbeeld de monitoring op Q-koorts, *Mycoplasma gallisepticum* en *Salmonella St/Se* belangrijk. Bovendien voert de GD basismonitoring uit met als doel om bekende en onbekende dierziektes in Nederland op te sporen. Ook volgen zij zo de trends en ontwikkelingen op het gebied van diergezondheid.

Een vrijstatus is de zogenaamde 'artikel 10 status' voor een specifieke dierziekte. Dit betekent dat Nederland officieel vrij is van deze ziekte zonder dat er gevaccineerd wordt.

Deze status biedt veel voordelen voor de handel met andere vrije lidstaten.

VOORBEELDEN VAN MONITORING

Bij pluimvee wordt het Early Warning Systeem gebruikt om een uitbraak van vogelgriep in een vroeg stadium te ontdekken.

Dode wilde zwijnen kunnen worden onderzocht op Afrikaanse en klassieke varkenspest, de Ziekte van Aujeszky en Trichinella.

Levende of overleden wilde vogels van risicosoorten worden onderzocht op vogelgriep.

Kadavers van runderen ouder dan 48 maanden worden op BSE getest.

Bij houders van meer dan 50 melkgeiten of -schapen wordt maandelijks een tankmelkmonster onderzocht op Q-koorts.

De kadavers van schapen en geiten worden steekproefgewijs getest op scrapie.

In de basismonitoring worden bekende en onbekende dierziektes gesignaleerd (in elke diersector).

MEER INFORMATIE

Wilt u meer lezen over het DGF? Ga dan naar rvo.nl/diergezondheidsfonds. U vindt er bijvoorbeeld een video over het belang van gezamenlijk optrekken. Op de website ziet u ook welke tarieven gelden per diersoort voor 2021. En wanneer welke sector een beschikking kan verwachten.

